

«Når pappa slår mamma»

Et vitenskapelig essay

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2014

Kand.nr: 275

Antall ord: 6600

Innhold

Mitt møte med Pia og Marta	2
Etter mitt møte	5
Dommeravhør – en hvilepute?	5
Det tosporede system.....	8
Å forstå det som for meg var uforståelig.....	10
Fanger politiet bare tyver?	12
Å skrive et vitenskapelig essay.....	14
Litteraturliste	16

Mitt møte med Pia og Marta

Alle personene som er omtalt i denne fortellingen er anonymisert.

Klokken er blitt 0100 og jeg har vakt sammen med to andre politibetjenter når vi får en telefon fra operasjonssentralen. Det har vært en rolig natt til mandag så langt, så et litt fartsfylt oppdrag de siste timene av vakten hadde ikke vært å forakte. Samtalen avsluttes og vi får beskjed fra innsatsleder om at operasjonssentralen har blitt kontaktet av «Alarmtelefonen»¹. De meldte at Pia hadde ringt inn og sagt at faren hennes sparket og slo moren. Det høres ut som en familievoldssak, eller en «219-sak»² som det heter på politispråket. Det er ikke registrert noen lignende forhold på personene som viser seg å være fra Polen. Jeg kjenner at jeg blir både spent og nervøs over at dette vil bli mitt første møte «ute i feltet» på området. Jeg kan ikke få festet utstyrsbeltet eller komme meg ned til garasjen fort nok.

Jeg får beskjed om at jeg skal kjøre og at vi skal kjøre «blått»³. Adressen vi skal til er ca. 6 mil fra tjenestestedet. Det er smale veier, mørkt og snøen har begynt å slippe tak i veibanen. Det blir å ta meg over en time å kjøre dit. Mye kan ha skjedd på en time. Jeg kjenner at pulsen stiger i takt med at jeg beveger meg høyere opp på «verstefallsteori-stigen». Hva er det som kan møte oss? Jeg ser for meg ulike scenarioer, bl.a. ett hvor vi blir å finne moren livløs. Jeg prøver å slå fra meg disse da jeg må konsentrere meg om å kjøre. Utrykningen tar tid, alt for lang tid i forhold til scenarioet som jeg ser for meg.

Vi kommer frem til stedet ca. kl. 0200. Jeg er ganske sliten allerede. Sliten av å ha klatret på verstefallsteoristigen og kjørt utrykning i ca. 1 time på smale og til dels ukjente veier. Vi må bruke ytterligere noen minutter på å finne frem til riktig hus. Etter å ha kontaktet den lokale taxisentralen finne vi til slutt frem. Fra veien ser vi at det er lys på inne og jeg ser ei jente som sitter i kjøkkenvinduet. I det hun ser at vi kjører opp i oppkjørselen, forsvinner hun fra vinduet. Jenta er ung. Hun kan ikke være mer enn 10 år. Jeg spør innsatsleder om det kan være Pia. «Ja, det kan fort være henne. Det er registrert to barn på 10 og 14 år på adressen» svarer innsatslederen. I løpet av turen hadde vi fått informasjonen, men den hadde gått meg hus forbi da jeg må ha vært for fokusert på kjøringen.

Vi går ut av bilen og opp mot inngangsdøren. Før vi er kommet frem til den, åpner døren seg og der står jenta fra kjøkkenvinduet. «Er det du som er Pia?» spør innsatslederen. «Ja, og det er jeg som ringte. Mamma og pappa sitter på kjøkkenet» svarer hun. Vi blir fulgt inn av Pia.

---

¹ Alarmtelefonen for Barn og Unge er en gratis nødtelefon for barn og unge (<http://www.116111.no/>).

² Straffeloven av 1902 § 219 retter seg mot mishandling i nære relasjoner

³ Utrykning med blålys

De sitter i hver sin stol rundt et lite middagsbord og røyker. Det står flere tomme ølbokser på bordet. Pia blir med inn og setter seg på kjøkkenbenken ved siden av moren. Moren, som heter Marta, smiler forsiktig når vi presenterer oss og forteller at vi kommer i fra politiet. Faren, Georg, vinker og roper «hei». Han er tydelig beruset. Han er sløv i blikket og snøvler når han spør om hvorfor vi er her. De sitter helt rolig og det er ingenting som tyder på at det har skjedd noe. Marta virker tilbaketrukket og jeg blir overrasket over hvor rolig hun er i forhold til meldingen vi fikk inn. Jeg klatrer lengere ned på «verstefallsteori-stigen» og kjenner at pulsen min faller sakte, men sikkert. Innsatslederen spør Marta om hun kan bli med ut i gangen. Marta spør om det er greit at Pia også blir med da hun selv ikke er like flink i norsk som Pia er. Pia har allerede hoppet ned fra kjøkkenbenken og går ut i gangen sammen med oss. Den tredje politibetjenten tar med seg Georg ut til stuen.

Jeg henter to stoler fra kjøkkenet slik at moren og innsatsleder kan sitte og prate. Pia setter seg i trappen som går opp til andre etasje. Jeg blir stående ved inngangsdøren slik at jeg står rett overfor Pia. Innsatslederen forklarer Marta om hvorfor vi er her, men sier ingenting om at det var fordi Pia ringte. Marta forteller at familien er fra Polen og at de har bodd i Norge i 5 år. Hun sier at Georg hadde drukket for mye alkohol og ikke var seg selv. Han har aldri vært voldelig mot henne før, dette var første gang. Jeg hadde forestilt meg at hun kom til å være både gul og blå og ha synlige merker etter volden, men jeg kunne ikke se noen. Det er først når hun brettet opp armen at vi kan se et blåmerke på venstre håndledd som går oppover armen. Mer fikk vi ikke se. Hun nekter det er flere merker og at Georg kun hadde tatt tak i armen hennes. Hun avslår tilbudet om å dra til legevakten for en undersøkelse når vi foreslår det.

Marta forteller at de har vært gift i over 10 år, og hun gjentok flere ganger at dette var første gang han hadde vært voldelig. Jeg ser på Pia. Jeg har vanskeligheter med å tro på at dette er første gang. Jeg blir overrasket over Marta. Jeg hadde sett for meg at hun ville sagt det rett ut hvordan ting var og forsøkt å beskyttet seg selv og barna, men jeg føler hun er passiv og likegyldig til situasjonen. Jeg ser på Pia som sitter i trappen. Hun må bære situasjonen på sine små skuldre.

Mens innsatsleder har sitt fokus rettet mot moren, klarer jeg ikke å la vær å ha mitt mot Pia. Hun veksler mellom å holde blikket sitt på Marta og ned i trappen. Av og til møter hun blikket mitt. Jeg forsøker å fange og holde det før hun flytter det videre. Hun er tydelig berørt – hvordan kan et barn på 10 år ikke være det? tenker jeg. Den klare og sterke jenta som lukket

opp døren for oss og nå hjalp moren i møte med oss, ser ikke like sterk og klar ut. Det er vanskelig å beskrive med ord, men hun har et ansiktsuttrykk som ei 10 år gammel jente ikke skal ha.

Marta vender blikket ned i gulvet og sier ikke mer. Innsatslederen spør Pia om hun kan fortelle hva hun hadde sett. Pia begynner å fortelle uten å nøle; Hun skulle akkurat til å legge seg da hun hørte bankelyder fra etasjen under, så hun gikk ned trappen og inn på kjøkkenet. Der så hun at Georg holdt rundt Marta og slo henne. Hun hadde tatt mobiltelefonen til moren og låst seg inn på badet og ringt etter hjelp. Mens hun var inne på badet hadde hun hørt at noe ble knust, så hun gikk ut av badet og inn på kjøkkenet igjen. Da så hun at Marta lå på gulvet mens Georg slo og sparket henne. Pia stopper brått opp og blir stille. Jeg forsøker å fange blikket hennes igjen, men det er vendt ned i gulvet. «Også sluttet pappa» sier hun. Så blir hun stille igjen. «Nei, ikke stopp!» tenker jeg. Jeg får en følelse av at hun har mer å fortelle. Jeg er nysgjerrig og vil vite mer. Pia flytter seg fra trappen og bort til Marta, som gjør plass til henne på fanget sitt.

Innsatslederen noterer ned det Pia sier, men det kommer ingen oppfølgings spørsmål. Han spør meg «er det noe du ønsker å tilføye?». Ja, jeg har mange spørsmål! Jeg blir overrasket over at han ikke har det selv. Jeg vil vite om dette har skjedd før, om Georg har slått henne og ikke minst vil jeg vite hvordan hun har det etter å ha sett det hun nettopp har fortalt oss. Hvorfor spør ikke innsatslederen disse spørsmålene? Er det feile spørsmål til feil tid? «Du er veldig flink i norsk til å ha bodd her i bare 5 år» sier jeg. Det kan vel ikke være feil å si? «Takk, norsk er favorittfaget mitt på skolen» svarer hun. Vi prater litt rundt skole og jeg føler meg litt lettet over at fokuset har endret retning, men så forteller Pia at hun ofte er stresset på skolen. «Hva er det som gjør deg stressa?» spør jeg. «Når pappa drikker, og slår mamma. Jeg blir så kvalm og dårlig når jeg er stresset» svarer hun. Der var vi tilbake i den situasjonen Pia faktisk befinner seg i og som jeg føler en lettelse over at vi snakker rundt. Jeg får meg ikke til å spørre om mer fordi jeg føler jeg allerede er ute på tynn is. Ingen av oss følger opp det hun sier.

Samtalen avsluttes kort etter dette da vi hører høy prat og «huiing» fra stuen. Den tredje betjenten er ferdig å prate med Georg. Vi samler oss for å finne ut av veien videre. Det blir bestemt at vi oppretter sak⁴ og at de vil bli innkalt til avhør ila. uka. Barnevernet vil også bli

---

⁴ I straffeloven § 219 er det offentlig påtale som betyr at politiet kan opprette anmeldelse på forholdet uavhengig av om fornærmede ønsker det eller ikke.

varslet. Vi har kartlagt hva som har skjedd, tatt foto av det Marta lot oss fotografere av skader og informert moren om krisesenter og legevakten. Situasjonen har roet seg og det er ingenting som tilsier at den skal eskalere igjen. Før vi går ut døren informerer innsatslederen Marta om hva som vil skje videre.

Vi setter oss inn i bilen og jeg får en ubehagelig følelse i hele meg. Jeg sier til de andre før vi kjørte fra stedet «det er helt for jævlig å forlate den jenta nå». Jeg sa det kanskje i et håp om at de skulle si at vi kunne ha gjort mer.

Etter mitt møte

I ettertid har jeg tenkt mye på Pia. Hendelsen skjedde sent i praksisåret mitt slik at jeg ikke fikk fulgt opp saken. Jeg tok derfor kontakt med tjenestestedet mitt kort tid etter at jeg var ferdig for å holde meg oppdatert. Før denne saken ble avgjort ble det registrert en ny hendelse av samme forhold, men denne gangen var Georgs vold mot Marta mer tydelig. Blåmerkene og hevelsene rundt begge øynene, den sprukne leppen og blodet i ansiktet var ikke til å ta feil av. Da jeg så disse bildene tenkte jeg på Pia. Var hun vitne til denne hendelsen også? Jeg kjente også igjen på frustrasjonen mot Marta. Hvordan kunne hun fortsatt være sammen med Georg og la Pia leve under slike forhold?

Da vi kjørte fra stedet og tilbake til sentrum tenkte jeg på hvordan Pia ville ha det etter at vi dro. Det slo meg at ingen av oss hadde spurt henne om hvordan *hun* hadde det. Gruet hun seg til neste dag eller neste natt? Vi hadde ikke dårlig tid, hvorfor pratet vi ikke mer med henne? Jeg satt igjen med en følelse av at vi som patrulje ikke klarte å møte Pia på en optimal måte, at vi distanserte oss fra henne. Prøvde vi å skjerme henne? Jeg vet jeg blir å komme i en lignende situasjon igjen når jeg er ferdig utdannet, og jeg vet med meg selv at jeg ikke vil møte det neste barnet slik vi møtte Pia. Jeg vil i denne oppgaven ta tak i hvorfor jeg satt igjen med den følelsen etter oppdraget. Videre vil jeg gå nærmere inn på hvorfor jeg oppfattet Marta som likegyldig og passiv, og hvorfor jeg opplevde å føle en frustrasjon mot henne til tross for at hun hadde blitt utsatt for volden fra Georg?

Dommeravhør – en hvilepute?

Barneombudet etablerte i 2006 en ekspertgruppe bestående av barn med erfaring med vold i familien. Barneombudet skriver at mange har hatt overraskende lite kontakt med det offentlige hjelpeapparat, og barna opplevde at hverken barnevern eller politiet snakket med dem om hvordan de hadde det hjemme (Øverlien, 2012, s.10). Øverlien viser i sin bok til eget studie av 25 barn med voldserfaring (2012) hvor 2 av barna en eller annen gang snakket med

politiet. 2 av 25 er urovekkende få og belyser at det å møte barn i hjem hvor det er blitt utøvd vold oppleves som en utfordring for politiet.

I Politidirektorates veiledning fra 2008 hvor det står følgende om patruljens møte med barn:

«Første patrulje på åstedet har en viktig rolle. Barn som eksponeres for vold, har selvstendige rettigheter. For å kunne avklare om disse rettighetene er krenket, bør det stilles åpne spørsmål for å avklare situasjonen. Sørg også for å kontrollere barnets tilstand, gjerne på et uforstyrret rom.»

På den andre siden har vi Riksadvokatens rundskriv nr. 3/2008;

«Avhør av barn må vurderes gjennomført som dommeravhør, jf. straffeprosessloven § 239 og påtaleinstruksen § 8-9 annet ledd, også der hvor barnet har opplysninger som vitne. Er det for eksempel nødvendig å avhøre et barn om mulig voldsutøvelse mellom foreldrene, kan den mest skånsomme fremgangsmåte være et dommeravhør slik at barnet ikke behøver å forklare seg mer enn en gang.»

Dette er to ulike måter å forholde seg til, og kanskje en grunn til at politiet vegrer seg med å prate med barn på stedet. Jeg følte ikke at vi var et unntak fra dette. Hendelsen over var mitt første møte med oppdrag som omhandlet vold i nære relasjoner⁵ og jeg var på ingen måte kjent med rutinene i slike saker. Siden jeg satt med den følelsen jeg beskriver over da vi kjørte fra stedet, spurte jeg de to andre betjente om hvordan vi skulle håndtere barn som var vitne til vold mellom foreldrene sine. Jeg fikk til svar at vi skulle være forsiktig med hva vi sa og spurte de om da de skulle få forklare seg i et dommeravhør⁶ seinere. Dette var fordi vi i verstefall kunne legge føringer overfor barnet og det kunne gå ut over bevisverdien forklaringen ville ha i et dommeravhør. Til tross for at jeg ser at svaret er i samsvar med retningslinjene så har jeg ikke klart å slå meg helt til ro med det fordi jeg mener det blir for enkelt å gjemme seg bak det. Den ubehagelige følelsen ga fortsatt ikke helt slipp. Jeg følte

---

⁵ Bruker familievold og vold i nære relasjoner om en annen – samme betydning. Politiets (2012) definisjon på vold i nære relasjoner er: Vold eller trusler om vold overfor personer som er eller har vært gift eller som lever eller har levd i ekteskaplignende forhold. Det gjelder også søsken, barn, foreldre, besteforeldre og andre i rett opp- eller nedadstigende linje, samt adoptiv-, foster- og steforhold. Voldsutøvelsen er stedsuavhengig.

⁶ Dommeravhør er avhør barn og unge under 16 år som tas av en politibetjent med spesialkompetanse og utdanning i avhør av barn. Er hjemlet i Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22 mai 1981 nr. 25 (straffeprosessloven) § 239.

nok selv at det ville være for drastisk å gå i gang med et avhør av Pia på stedet, men samtidig følte det feil å ikke ta tak i det hun fortalte oss.

Retningslinjene er generelle og jeg mener de må kunne ses bort i fra i de tilfeller hvor man møter på barn som på stedet ønsker å fortelle oss hva de har sett. Vi sluttet å være nysgjerrig på Pia når hun stoppet å fortelle, og ingen av oss fulgte magefølelsen vår om at hun hadde mer å si. Jeg tror rundskrivet ble for styrende å gjorde oss på mange måter handlingslammet overfor henne. Vi var kanskje, som betjentene ga meg som svar, redd for å si noe som kunne påvirke henne. Rundskrivet fremsto som en hvilepute da vi var usikker på hvordan vi skulle håndtere og forholde oss til Pia slik at den enkleste, eller mest «skånsomme», løsningen ble å distansere seg fra henne og begrunne dette i at hun ville få muligheten til å forklare seg senere.

Barn som opplever eller er vitne til vold må ofte holde opplevelsene og følelsene sine for seg selv. Vold i hjemmet hører til en lukket verden, der få av de som rammes, på eget initiativ åpner for hjelp utenfra. Vold ties i hjel, men stopper ikke selv om den mangler ord og uttrykk (Edvardsen & Ryen Berg, 2012, s. 77). Jeg må stille meg selv spørsmålet: hvor skånsomt er det å la barn vente med å få pratet om volden til det har gått flere dager eller i verstefall uker? Ville Pia ha noen å prate med etter at vi dro? For å begrense skadevirkningene av en traumatisk situasjon må barna bli ivaretatt i akutsituasjonen. Det er viktig at politiet avdramatiserer sin tilstedeværelse og forklarer at de er til stede for å hjelpe både barn og voksne. Politiet bør også bestrebe seg på å forklare involverte barn om hva som skal skje på stedet og hva politiet kommer til å gjøre framover. (Regjeringen, Meld. St. 15 2012–2013)

Jeg skriver i hendelsen min at jeg forsøkte å holde øyekontakt med Pia. Det var kanskje min måte å kompensere for at jeg fikk en følelse av at vi ikke så henne godt nok. Jeg opplevde at vi kom, fikk et kjapt overblikk over situasjonen, gjorde det som var absolutt nødvendig og forsvant igjen. Jeg kan vanskelig forstå akkurat hvordan Pia hadde det den kvelden da jeg aldri selv har vært i hennes situasjon. Men jeg har tenkt mye på hva jeg ville ha sagt til henne dersom jeg kunne ha gjort oppdraget på nytt. Dette var noe jeg brant inne med når innsatslederen spurte meg om jeg hadde noe å tilføye. Jeg ville bl.a. fortalt henne om hva som ville skje videre med Marta og Georg, og ikke minst med henne selv. Jeg ville ha fortalt henne at vi kom til å si ifra videre til barnevernet som ville bli å ta kontakt med henne og familien. Jeg ville også ha spurt henne om hvordan *hun* hadde det og anerkjent henne for at hun ringte etter hjelp. Vi sa ingenting til henne om dette, så hun kan umulig ha forstått hva

telefonsamtalen hennes hadde satt i gang. Dette ville kanskje ha skapt mer forutsigbarhet for henne og gitt henne en bekreftelse på at vi vil hjelpe henne og familien. På den måten kunne hun kanskje ha følt en form for trygghet i at da hun ringte etter hjelp, så fikk hun faktisk det. Jeg ser ikke hvordan dette ville ha vært i strid med retningslinjene og jeg ser heller ikke hvordan jeg kunne ha påvirket henne i et senere dommeravhør. Tvert imot tror jeg at dette ville ha vært positivt. Barnets opplevelse av det første møtet med politiet er viktig, også med tanke på at dette kan være begynnelsen til å tørre å åpne seg senere i dommeravhør. Det handler om førsteinntrykk, som er avgjørende for å bygge tillit og trygghet i prosessen (Ryen Berg & Edvardsen, 2013). Var vi for redd for at slike spørsmål ville ha ført oss over i et avhør slik at det ble en «godtatt» løsning å ikke ta mer kontakt med henne enn nødvendig?

Det tosporede system

I politiets møte med barn er det på lik måte med andre vi er i kontakt med viktig å avklare hva som er hovedformålet med den konkrete samtalen.

«Dette er med på å styre samtalen inn i rett spor, noe som igjen utsløser en rekke muligheter og begrensninger i måten en etablerer kontakt på, samt hva og hvordan politiet formulerer sine spørsmål. For politiet er det viktig å definere om hovedformålet med samtalen er av håndhevende og hjelpende art eller om målet er å avdekke/oppklare et mulig straffbart forhold. I første tilfelle er grunnlaget for hva og hvordan en skal spørre, hjemlet i politiloven, mens sistnevnte er hjemlet i straffeprosessloven. Formålet med politiets arbeid og kommunikasjon med publikum vil være tosporet: dels polisiært og dels som ledd i etterforskningen. Det er dette som kalles det tosporede system.» (Myklebust & Holmboe, 2012 s. 90).

Marta nektet for at det hadde skjedd noe mer enn at Georg hadde holdt henne i armen slik at hun fikk blåmerket. Pia derimot virket, for meg, klar for å prate med oss om hva hun hadde sett som var en annen versjon av den Marta ga oss. Aas (2013) har pratet med flere politibetjenter som argumenterer for at det er viktig å snakke med barna om hendelsen som utspant seg før patruljen kom til adressen – ikke bare av hensyn til straffesaksarbeidet, men også for patruljens oppdragsløsning. Disse opplysningene er viktige for politiet i vurderingen av hvilke beslutninger de skal foreta seg på stedet – som f.eks. om det er forsvarlig å la barnet bli værende i boligen, eller om det skal transporteres til andre omsorgspersoner umiddelbart.

Dette er også noe jeg er enig i og noe vi burde ha gjort med Pia. Kanskje jeg satt igjen med den ubehagelige følelsen da vi dro fra stedet fordi vi ikke hadde klart å kartlegge dette godt nok. Hva ville f.eks. skje med Pia når vi forlot? Var hun redd for at Georg kom til å slå Marta igjen?

Politiets første oppgave er å avverge eller stanse straffbare handlinger. Du må kunne spørre barnet om alt som er nødvendig og naturlig for å bli satt i best mulig stand til å løse den polisiære oppgaven (Myklebust & Holmboe, s. 90). Vi hadde en samtale med Pia. Formålet med samtalen var å kartlegge hva som hadde skjedd og vi befant oss i det polisiære sporet. Samtalen dreide seg kun om hva Pia hadde sett. Ikke mer. Slik jeg ser det så er taket for samtale høyere og hadde gitt oss et større handlingsrom enn den oppfatningen jeg tror vi som patrulje satt med, sett opp mot det tosporede systemet. En samtale er ikke regulert og det er der jeg mener vi som patrulje burde ha lagt inn en innsats i møte med Pia. Med dette mener jeg at vi burde ha våget å pratet med henne for å skaffe oss selv en bedre oversikt over situasjonen og skapt en form for trygghet hos henne ved å vise at det er greit å prate om det hun har sett. Vi stoppet opp når hun gjorde det. Politiet må ta ansvaret for samtale med barna for å få belyst saken tilstrekkelig i en initialfase av etterforskningen. (Edvardsen, Ryen Berg 2012, Riksadvokatens Rundskriv 3/2008). Jeg tror vi skygget unna i frykt for at hun ville fortelle oss noe som hadde ført oss over i et avhør og et etterforskningsspor, og dermed handlet i strid med retningslinjene. Denne frykten ble kanskje større hos oss enn Pias behov for å bli sett.

Simonsen og Steinsvåg (2012) mener det er viktig at barna får lov til å snakke om det som skjedde. Videre skriver de at det er viktig at barna får følge sitt eget tempo. Selv om det er viktig at de snakker, må de ikke bli presset. Som jeg skriver over følte jeg det ble feil å ta et avhør på stedet, men samtidig feil å ikke gjøre det når jeg oppfattet Pia som klar for å fortelle oss hva hun hadde sett. Detaljer rundt det som har skjedd er et eksempel på opplysninger som barnet primært bør få spørsmål omkring i et påfølgende dommeravhør. Avhør av barn bør ikke tas på stedet, særlig ikke uten samtykke fra verger. Her bør heller ikke foreldrene uten videre kunne opptre som verger og samtykke til avhør av barnet da de kan ha motstridende interesser (Myklebust & Holmboe, 2012, s. 95).

Lojaliteten barn har til foreldrene sine står ofte ganske sterkt og kan skape en konflikt hos dem. Barn er svært lojale overfor sine foreldre. Derfor er vold i hjemmet ofte en godt bevart hemmelighet. Barn forteller vanligvis ikke om sine opplevelser før de har fått lov av mamma

eller pappa (Simonsen & Steinsvåg, 200 s. 5). Jeg har tenkt over at Pia fort kunne ha havnet i en slik lojalitetskonflikt dersom vi hadde presset henne for mye på stedet. En måte å redusere barnets lojalitetskonflikt overfor foreldrene på, kan være å informere foreldrene om at politiet er pliktig til å snakke med barnet for å avdekke hva barnet har opplevd. På den måten kan ansvarsforholdet dreies på en tydelig måte fra barnet og over på politiet (Aas, 2013, s. 34).

Aas (2013) skriver at barn trenger hjelp av voksne til å forstå sine egne vonde erfaringer, og det kan tenkes at politipatruljen er den eneste instansen barnet vil åpne seg for. Dersom politiet avviser eller ikke viser interesse for hva barnet har å fortelle, kan dette oppfattes som eller styrke at dette er noe man ikke prater om og dermed styrke voldens tabu. Jeg mener at barn som Pia trenger å forstå at det er greit å prate om det hun så. For å trekke en parallell, så ville vi ikke latt vær å følge opp et voksent vitne som på et åsted hadde vært villig til å forklare seg om en hendelse. Det ville vært på grensen til en tjenesteforsømmelse og gått i mot at politiet skal belyse etterforskningen objektivt⁷. Hvorfor skal barnets forklaring i initialfasen miste sin verdi?

«Barnet vil ha forventninger til politibetjentene som kommer inn i stuen. Dette vil for mange være ensbetydende med at politiet «tar over» konflikten. Følgelig vil en kunne oppleve at mange barn begynner å fortelle om det de har opplevd. Det blir da viktig at politiet viser seg tilliten verdig og lytter til barnet. For at vi skal kunne legge frem informasjonen fra avhøret av barnet som bevis i retten, bør vi sikre oss notoritet om hvilken informasjon vi har gitt, hvilke spørsmål som er stilt, svarene vi har fått og hvordan selve avhøret er gjennomført» (Myklebust & Holmboe, 2012, s. 95-96). Vi som førstelinjen inn i hjemmet den kvelden, burde ha våget å ta samtalen, eller straksavhøret⁸ dersom hun hadde ønsket å gi en videre forklaring, og forsøkt etter beste evne å forklart henne hva som kom til å skje videre istedenfor å gjemme oss bak rundskrivet.

Å forstå det som for meg var uforståelig

Politiet bærer ikke ansvaret alene i slike saker. Har ikke Marta, som mor, også et ansvar for å gjøre noe med situasjonen? Jeg klarte ikke å forstå hvorfor hun ikke pakket sakene sine, tok

---

⁷ Dette er hjemlet i straffeprosessloven § 226: «*Er en bestemt person mistenkt, skal etterforskningen søke å klarlegge både det som taler mot ham og det som taler til fordel for ham*»

⁸ Straksavhør – et avhør vi tar på stedet og vi må da gjøre personen kjent med sine rettigheter, eller formalia. I de tilfeller der man påtreffer barn under tolv år, skal disse formanest til å snakke sant (Edvardsen & Ryen Berg, 2013).

med seg Pia og dro fra Georg den kvelden. Jeg fikk en følelse av at hun beskyttet Georg mer enn hun brydde seg om sin egen og Pias sikkerhet.

Ei jente på 10 år som har tilegnet seg informasjon om Alarmtelefonen har forstått at hun ville få bruk for det, noe som forteller meg at denne voldshendelsen ikke var den første. Da Marta fortalte oss at Georg aldri hadde slått henne før hadde jeg derfor vanskeligheter med å tro på henne. Hadde vi gjort mer dersom Marta la alle kortene på bordet og gjorde som vi anbefalte henne? Jeg skriver at jeg oppfattet Marta som likegyldig og passiv, men var hun egentlig det? Smittet dette over på meg slik at det var enklere å gi opp på å forsøke å få henne til f.eks. legevakten? Å påstå at jeg ville handlet annerledes dersom jeg var Marta vil være feil å si da jeg verken er gift eller har barn, og jeg har for liten innsikt i hennes livssituasjon til å kunne støtte opp under det. Jeg satt igjen med en følelse av at det ville være nytteløst å opprette en anmeldelse dersom det Marta fortalte oss, eller rettere sagt, ikke fortalte oss kom til å være gjennomgående for resten av arbeide med saken.

Det kan være en fordel om man som politibetjent i møte med utsatte for familievold har reflektert over hva som kan ligge til grunn for denne vegringen og redselen for å stå fram. En manglende forståelse av hva dette handler om kan i ytterste konsekvens medføre at politibetjenten unnlater å ta slike saker på alvor, følge opp gjennom råd og henvisninger til aktuell hjelp, og også å påtale dem (Edwardsen & Ryen Berg, 2013).

En kjent problemstilling i familievoldssaker er det som omtales som «voldshjulet» i veilederen om politiets arbeid med vold i nære relasjoner. Hjulet består av tre faser. Disse fasene utgjør en syklus som gjentas, dersom ikke tiltak iverksettes for å stoppe hjulet i å rulle videre. Syklusen består av tre faser: spenningsoppbygging, voldsutbrudd og reparasjonsfase/ «hvetebrødsdagene». (Politidirektoratet, 2008). Vi ankom stedet like etter fase 2, voldsutbruddet. Her kan vi oppleve at den voldsutsatte er villig til å samarbeide og har et ønske å bryte ut av forholdet. I reparasjonsfasen fatter den voldsutsatte nytt håp, og setter «bremsene på» (Politidirektoratet, 2008). Her kan voldsutøveren komme med beklagelser over hva som har skjedd og love at det aldri skal skje igjen. Faren er her at den voldsutsatte trekker seg vekk fra saken og ikke ønsker å begjære påtale eller samarbeide med politiet. Kanskje volden denne kvelden ikke var grov nok til at hun så det som nødvendig å bryte ut? At hun visste at dagen etter ville Georg gjøre opp for dette, og alt ville gå tilbake til normalt. Eller at han allerede hadde sagt unnskyld og lovd henne at dette aldri ville gjenta seg før vi ankom. Dette kunne kanskje oppleves som mer forutsigbart for henne og barna enn at hun sa

det som det var og la «skjebnen» for den normale morgendagen i hendene til politiet. Georg var kanskje en god ektemann og far når han ikke drakk, så håpet om at han en dag ville slutte var kanskje for Marta sterkere enn håpet om at politiet kunne gjøre noe med det.

Det kan være at jeg forventet å møte et offer som ønsket hjelp, men at Marta ikke så på seg selv eller ønsket at andre skulle se på henne som et offer som gjorde at jeg oppfattet henne slik jeg gjorde. «Offerbegrepet assosieres lett med egenskaper som «stakkarslig» og «svak». I det ligger det betydelige muligheter for å stigmatisere mennesker som har vært utsatt for overgrep. Man blir et offer – blir det andre har gjort mot en». (Aas, Geir 2009 s. 196).

Kanskje den største krenkelsen denne kvelden ikke nødvendigvis var Georgs vold mot henne, men at Pia var vitne til den. Hun hadde kanskje flere interesser å beskytte enn seg selv. Det er mulig at hun selv ville ta tilbake kontrollen og vise seg som den omsorgspersonen hun ønsket å være overfor Pia, uten innblanding fra andre. Det foreligger også et avhengighetsforhold i slike relasjoner, gjerne økonomisk. Kanskje Marta vurderte det slik at dersom politiet tok over volden ville det ha større konsekvenser for henne og Pia, og dermed en sjanse hun ikke ville ta.

Det jeg forsøker å få frem er at Marta nok ikke var likegyldig eller passiv den kvelden, men at det kanskje var hennes måte å beskytte familien sin på. Pia ønsket å beskytte moren sin. Ville vi ha blitt klar over hva som foregikk i hjemmet deres dersom det ikke hadde vært for at Pia ringte etter hjelp?

Fanger politiet bare tyver?

Basert på omfangsundersøkelser gjennomført de siste årene anslås det at mellom 75 000 og 150 000 personer årlig utsettes for vold i nære relasjoner i Norge (Handlingsplan mot vold i nære relasjoner, 2014, s. 6). Langt fra alle forholdene blir kjent for politiet. For at vi skal kunne avdekke vold i nære relasjoner er det viktig at politiet er med på å få vekk det tabustemplet det har.

Mens jeg arbeidet med denne oppgaven ble jeg klar over Stine Sofie stiftelsen⁹. Jeg tok kontakt med dem pr.e-post for å høre om hva de opplever i møte med barn i barnehage og skole og hva de kunne ønske seg fra politiet. De forteller at de møter barn som ikke har lært

---

⁹ Hver dag arbeider Stine Sofies Stiftelse etter følgende mål: Forebygge vold og overgrep mot barn. Avdekke vold og overgrep mot barn. Ivareta det voldsutsatte barnet og deres pårørende/etterlatte. Påvirke myndighetene for å styrke rettssikkerheten (hentet fra deres webside).

hva som er ulovlig. Det er for eksempel ingen som vet at det er ulovlig å være vitne til vold¹⁰. Narkotika vet derimot de fleste barn er både farlig og forbudt. Barn som er kompetente melder i fra om volden og ved at politiet våger å prate om og informere om vold i nære relasjoner kan man være med på å forebygge og avdekke dette. Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem og det er viktig at barn lærer om dette på lik linje med f.eks. narkotika. Videre svarte de at det er forståelig at politiet kanskje er avhengig av en viss autoritetsavstand til innbyggerne. Begge betjentene jeg arbeidet med var foreldre og hadde barn. Ville de ha skapt den samme avstanden til Pia dersom de ikke hadde hatt uniformen på seg? Ville jeg? Barn tror kanskje at det eneste politiet gjør er å fange tyver fordi vi har en «skremmerolle» i samfunnet. Man kan ofte bli skremt med; dersom du gjør noe galt, så kommer politiet og tar deg. Politiet hadde nok tjent med å forandre fokuset til å også ta en beskyttelsesrolle, i alle fall i forhold til barn. Aas (2013) viser til noen voldsutsatte barn og ungdommer som Øverlien (2011) intervjuet som fryktet at politiets innblanding skulle bringe deres far i fengsel. Særlig to av guttene i hennes materiale kunne frykte represalier og eskalering av volden hvis de skulle ringe politiet for å be om hjelp. Deres frykt var neppe grunnløs, og her tydeliggjøres to motstridende sider ved politirollen – nemlig den potensielle konflikten mellom politiets hjelpefunksjon på den ene siden, og kontrollfunksjonen på den andre (Aas, 2013, s.34).

I prioriteringsrundskrivet for 2013 (1/2013) står det blant annet:

«Det er fortsatt behov for å iverksette tiltak for å bedre oppklaringen av voldssaker. Særlig oppmerksomhet bør rettes mot vold i nære relasjoner...vold i nære relasjoner kan være så alvorlig at den omfattes av riksadvokatens sentrale prioriteringer og slike saker må vies særskilt oppmerksomhet».

Øverlien har i sin bok intervjuet barn som har levd med vold i hjemmet. Gjennomgående for de hun har snakket med, er at barna har tenkt tanken om å kontakte politiet, men at det har blitt med tanken da de ikke har sett hvordan de kan hjelpe (Øverlien, 2012, s.167). Kan dette også ha vært grunnen til at Pia valgte å ringe Alarmtelefonen og ikke direkte til politiet? Politiets forebyggende arbeid rettet mot barn består ofte i å informere om bruk av refleks i

---

¹⁰ Bestemmelsen i § 219 beskytter bare den som direkte blir utsatt for krenkelse eller trusler etter sin ordlyd. Bestemmelsen omfatter også uttrykket «på annen måte krenker». Barn som er vitner til volden kan dermed også kunne sies å være krenket «på annen måte» – altså krenket i egenskap av å være et passivt vitne. Justisdepartementet (2007) mente at det etter forslaget som ble sendt på høring 8. april 2005, ikke kommer tydelig nok frem at også barn som har vært vitne til vold av og mot nærstående personer, har rett til voldsoffererstatning. Det at barn er vitne til vold, vil innebære at de også er ofre for vold.

trafikken og skadevirkningene av narkotika. Da jeg selv var i praksis handlet mye av det forebyggende arbeidet vi gjorde mot barne – ungdom og videregående skolene om å informere både foreldre og barn om nettopp dette. Vold i hjemmet er tabubelagte temaer sett i forhold til trafikk og narkotika. Jeg mener politiet må være med på å endre dette for på den måten klare å avdekke og forebygge¹¹ det.

Undersøkelser viser at over 80 prosent av barna har vært vitne til volden, mens flertallet av de øvrige barna har hørt volden (Behrens, 1998, 2002; Christensen, 1990, fra boken «Bjørnen Sover» s. 109). Pia har for meg blitt et klart eksempel på at barn får med seg mer enn vi tror og at de er i stand til å handle. Jeg mener politiet må bli flinkere til å gå inn i skolen og informere om vold og overgrep på lik linje med trafikk og narkotika for på den måten å kunne gå i retning av å «vie det særskilt oppmerksomhet». Jeg ser at det helt klart vil ligge pedagogiske utfordringer i det å formidle et slikt tema, men det er ikke dermed sagt at det ikke må tas opp.

«Det er altså vanskelig å komme inn på overgrepstemaer i en samtale med et barn. Vi vegrer oss både for å bringe slike temaer på banen, og for å følge dem opp dersom barnet selv gir signaler om at det vil snakke om det. Voksne er redde for å bryte barnets grenser for intimitet, redde for å såre, krenke eller oppskake barnet, og også for hvilke konsekvenser mulige avsløringer kan få for barnet. Videre er voksne ofte engstelige for sine egnereaksjoner; om de er i stand til å ta vare på barnet og gjennomføre en slik samtale, og om de er den rette til å gjøre dette» (Langballe, 2011, s.3).

Et samarbeid politiet har med barnehager og skoler i å få informasjonen ut mener jeg derfor er helt nødvendig da Pia har vist meg at barn kan si i fra og utgjøre en forskjell. Da må vi tørre å informere om temaet og være med på å utgjøre denne forskjellen.

Å skrive et vitenskapelig essay

I fortellingen min ser jeg at det er flere ting å ta tak i, men de inntrykkene som satt seg sterkest i meg var mitt møte med Pia og de motstridige følelsene som oppsto i meg overfor Marta.

---

¹¹ Å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer (Myhre Lie, 2011, s. 21)

Gjennom essayet ønsket jeg å reflektere rundt det vi gjorde og hva vi kunne ha gjort annerledes. Jeg har også fått utfordret de holdningene jeg hadde overfor Marta. Ting er sjeldent så svart/hvit som jeg opplevde at de var – forlat han eller fortsett å bli slått. Det ligger ofte mer bak. Helt i starten av prosessen med essayet så merket jeg at jeg var svært kritisk til at vi ikke tok et avhør av Pia på stedet. Men gjennom å arbeide med essayet så ser jeg at det kan by på mange utfordringen som man bør ta hensyn til, bl.a. dette med lojalitetskonflikten. Rundskrivnet viser til problematikken med barn som utsettes for eller er vitne til vold, men ikke alle barn er som Pia – varsler i fra og er klar for å forklare seg til oss om det hun hadde sett. Frykten for å havne i et avhør burde ikke legitimere at vi ikke tar kontakt. Barn er forskjellig og vil reagere forskjellig så det er vanskelig å skulle forholde seg til en «fasit». Vi har en viktig oppgave med å ta vare på barn på stedet som jeg mener vi ikke må glemme å ta. Barn lever også med volden, og vi må synliggjøre dem på lik linje med den voldsutsatte. I mitt neste møte vil jeg gå inn med en ny forståelse og etterstrebe å gjøre nettopp det.

Litteraturliste

Selvvalgt pensum

Simonsen Netland, Hanne & Steinsvåg, Per Øystein (2011) Små vitner til vold – informasjonshefte om barn som lever med vold i familien. Antall sider: 26

Øverlien, Carolina (2012) *Vold i hjemmet – barns strategier*. Antall sider: 247

Øvrig litteratur

Aas, Geir (2009) Politinngrep i familiekonflikter: *En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*.

Aas, Geir (2013) Politiets erfaringer med, og håndtering av, volden i nære og familiære relasjoner. *En pensumartikkel skrevet for B3 ved Politihøgskolen*

Edvardsen, O & Ryen Berg, C (2012) Oppdrag «husbråk». Med fokus på barnet. I Lagestad, P (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering* (1. utg., s. 70-88).

Et liv uten vold (2014) – Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017. *Justis – og beredskapsdepartementet*

Langballe, Åse (2011) Den dialogiske barnesamtalen – hvordan snakke med barn om sensitive temaer. *Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)*

Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22. mai 1981 nr. 25 (straffeprosessloven)

Myhre Lie, E. (2011). *I forkant, Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Myklebust, T & Holmboe, M (2012) Kommunikasjon med barn i et polisiært perspektiv. I Lagestad, P (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering* (1. utg., s. 89-111)

Nødtelefon for barn og ungdom (116 111). Hentet 10. november 2013 fra www.116111.no

Politiet (2012). Hentet 10. mai 2014 fra

https://www.politi.no/rad_fra_politiet/vold_i_nare_relasjoner/definisjon_pa_vold_i_nare_relasjoner/

Politidirektoratet (POD 2008). Politiets arbeid med vold i nære relasjoner.

Regjeringen (Ot.prp. nr. 10 2007-2008). Om lov om endring i lov om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m (voldsoffererstatningsloven). Hentet 5.mai 2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/otprp/2007-2008/otprp-nr-10-2007-2008--3/3/2.html?id=490223>

Regjeringen. (Meld. St. 15 2012–2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner*. Hentet 23. april 2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/2012-2013/meld-st-15-20122013/9/5/1.html?id=716620>

Riksadvokatens rundskriv. (2008). Rundskriv nr. 3/2008. *Familievold*.

Riksadvokatens rundskriv (2013). Rundskriv nr. 1/2013. Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2013 – politiet og statsadvokatene.

Ryen Berg, C & Edvardsen, O (2013, 2. mai). *Familievold – politiet må snakke med barna* Hentet 12. mars 2014 fra <http://www.politiforum.no/no/nyttig/fagartikler/Familievold+%E2%80%93+politiet+m%C3%A5+snakke+med+barna.d25-TNlnW3E.ips>

Stine Sofie Stiftelsen. Om Stine Sofie stiftelsen. Hentet 3. mai 2014 fra <http://stinesofiesstiftelse.no/index.php?pageID=226&page=Om+Stine+Sofies+Stiftelse>

Storberget, K, Bråten, B, Rømming, E, Skjørten, K & Aas-Hansen, A (2007) *Bjørnen sover. Om vold i familien*. Oslo: H. Aschehoug & Co

Straffeloven. (1902). *Almindelig borgerlig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10*